

Eğitim Bilişim Ağı'ndaki (EBA) Türkçe Dersi Videolarının Çoklu Ortam Tasarım İlkelerine Göre İncelenmesi

Mihriban Uyuç Temel mihribanuyguctemel@gmail.com
Milli Eğitim Bakanlığı

Kenan Bulut kenanbulut80@yyu.edu.tr
Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Öz:

Araştırmanın amacı, EBA dersler platformunda yer alan 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe dersi videolarının içerik hazırlama kriterlerinden biri olan çoklu ortam tasarım ilkelerine uygunluğunun belirlenmesidir. Bu araştırma nitel araştırma çeşitlerinden 'temel nitel araştırma' desenine göre yürütülmüştür. Çalışmada veriler doküman incelemesi kullanılarak toplanmıştır. Çalışmanın materyalini 5. sınıf Türkçe dersi için hazırlanmış 37 video, 6. sınıf Türkçe dersi için hazırlanmış 36 video, 7. sınıf Türkçe dersi için hazırlanmış 33 video ve 8. sınıf Türkçe dersi için hazırlanmış 33 video olmak üzere toplam 139 video oluşturmaktadır. Bu araştırmada veri toplama aracı olarak Ozan (2013) tarafından hazırlanmış çoklu ortam uygulamalarına ilişkin değerlendirme tablosundan yararlanılmıştır. Çalışmada elde edilen veriler betimsel analiz yoluyla analiz edilmiş ve yorumlanmıştır. Çalışmanın sonunda, EBA'da yer alan 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe dersi videolarının tamamen uyumlu, uyumlu ve zayıf uyumlu olduğu maddelerin aynı olduğu tespit edilmiştir. Türkçe dersi videoları beceri alanlarına göre sınıflandırıldığında sıralamanın; okuma becerisi (112 video), yazma becerisi (17 video), dinleme/izleme becerisi (6 video) ve konuşma becerisi (4 video) şeklinde olduğu görülmüştür. Ayrıca çalışmada 8. sınıf videolarından (33 video) 17'sinin 7. sınıfta da kullanıldığı, bu durumun öğrencilerin bilişsel farklılıklarının dikkate alınmadığını gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Ulaşılan sonuçlardan hareketle çalışma, alan yazınında benzer araştırmaların sonuçlarıyla karşılaştırılıp tartışılmıştır. Çalışmanın sonunda EBA içerik hazırlayıcılarına ve konu ile ilgili çalışma yapacak araştırmacılara çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Eğitim Bilişim Ağı (EBA), Türkçe dersi videoları, çoklu ortam tasarım ilkeleri.

Abstract:

The aim of the research is to determine the compliance of the 5th, 6th, 7th and 8th grade Turkish course videos on the EBA courses platform with the multimedia design principles, which is one of the content preparation criteria. This research was conducted according to the 'basic qualitative research' design, which is one of the qualitative research types. Data was collected in the study using document review. The material of the study consists of 37 videos prepared for the 5th grade Turkish course, 36 videos prepared for the 6th grade Turkish course, 33 videos prepared for the 7th grade Turkish course and 33 videos prepared for the 8th grade Turkish course, a total of 139 videos. The evaluation table on multimedia applications prepared by Ozan (2013) was used as the data collection tool in this research. The data obtained in the study was analyzed and interpreted through descriptive analysis. At the end of the study, it was determined that the items that were completely compatible, compatible and weakly compatible of the 5th, 6th, 7th and 8th grade Turkish course videos on EBA were the same. When the Turkish course videos were classified according to skill areas, the ranking was as follows; reading skills (112 videos), writing skills (17 videos), listening/watching skills (6 videos) and speaking skills (4 videos). In addition, it was concluded that 17 of the 8th grade videos (33 videos) were also used in the 7th grade, indicating that the cognitive differences of the students were not taken into account. Based on the results obtained, the study was compared with the results of similar studies in the literature and discussed. At the end of the study, various suggestions were made to EBA content developers and researchers who will conduct studies on the subject.

Keywords: Education Informatics Network (EBA), Turkish language course videos, multimedia design principles.

GİRİŞ

Son zamanlarda günlük hayatta teknoloji kullanımının artması pek çok alanda yeniliği beraberinde getirmiştir. Teknolojinin gelişmesiyle yenilenen sistemlerden biri de eğitimidir. Eğitimde teknolojik sistemlerin ve dijital materyallerin kullanımı öğrenme ve öğretme şekillerinin değişimine sebep olmuştur (Ceylan vd., 2024). Neslimizin dijital becerilere olan ihtiyacı her geçen gün artmaktadır (Sarıkaya, 2019). Bu nedenle teknolojinin eğitim sisteminde etkili bir şekilde yer alması hem öğretmen hem de öğrenciler için fayda sağlayacağı kuşkusuzdur (Tutar, 2015). Kurtde (2008) çalışmasında derslerde teknoloji kullanıldığında öğrenmelerin daha uzun süre akılda kaldığını dile getirmiştir.

Toplumların gelişmesinde eğitimde teknoloji kullanımının etkili olması ülkemizde de bu alanda önemli adımlar atılmasına sebep olmuştur. Bu adımlardan biri Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından ülke genelinde uygulanan FATİH (Fırsatları Artırma Teknolojiyi İyileştirme Hareketi) Projesi'dir. FATİH Projesi'nin çıkış amacını MEB 2010-2014 Stratejik Planı'nda yer alan "Bakanlığımıza bağlı okul ve kurumlarda bölgesel farklılıkları gidermek amacıyla 2014 yılı sonuna kadar tümünün bilişim teknolojilerinden yararlanmasını sağlamak" maddesi oluşturmaktadır (Demir, Özdiç ve Ünal, 2018). Eğitimde FATİH Projesi'nin temel bileşenleri şunlardır (MEB, 2023):

1. Donanım ve yazılım altyapısının sağlanması,
2. Eğitsel e-İçeriğin sağlanması ve yönetilmesi,
3. Öğretmenlerin hizmet-içi eğitimi,
4. Bilinçli, güvenli, yönetilebilir ve ölçülebilir Bilgisayar Teknoloisi (BT) kullanımını sağlamak,
5. Öğretim programlarında etkin BT kullanımı.

Eğitsel e-İçeriğin sağlanması ve yönetilmesi bileşeniyle ilgili olarak Eğitim Bilişim Ağı (EBA) sistemi kurulmuştur. Bu sistem sayesinde öğrenci ve öğretmen etkileşimi artmış, bilgiye ulaşma konusunda öğrenciye kolaylık sağlanmıştır. İçerisinde yer alan pek çok özellikle sistem zenginleştirilmiştir. "Dosya yükleme ve dijital alan sağlama, yarışmalar düzenleme, değişik

seviyelere uygun dersler, duyurular yapılması ve kullanıcılar tarafından paylaşımların yapılabilme olanağı EBA sistemini zenginleştiren özelliklerden bazılarıdır” (Aktay ve Keskin, 2016, s. 28). Eğitimde öğrenciye fırsat eşitliği sağlanması ve zengin içerik sunması sayesinde EBA kullanımı artmıştır. Öğrenciler tarafından kullanımının artması sistemin denetlenmesini zorunlu hale getirmiştir. Bu platformun etkili olması ancak çoklu ortam tasarım ilkelerine uyması halinde mümkün olacaktır.

Çoklu ortam “bilgisayarda metin, grafik, ses ve canlandırma öğelerini birleştirerek sunan ortam, multimedya” şeklinde tanımlanmaktadır (TDK, 2024). Çoklu ortam, bünyesinde birçok öğeyi birleştirdiğinden eğitimde kullanılmaya başlanmıştır. Zamanla çoklu ortamın etkililiği arttığından eğitimde kullanımı yaygınlaşmıştır. Eğitimde çoklu ortam kullanımı yaygınlaşınca bu çoklu ortam materyalinin hangi yöntemle hazırlanması gerektiğine dair çalışmalar da artmıştır (Çakır ve İnal, 2021). Çoklu ortam öğrenmelerinin nasıl daha etkili ve verimli yapılacağına dair Mayer (2009) birtakım ilkeler öne sürmüştü ve bu ilkeleri sınıflandırmıştır (Akkoyunlu ve Yılmaz, 2005). Mayer, ilk çalışmasında (2001) bu ilkelerin yedi tane olduğunu belirtmiş, sonraki çalışmalarında ise bu ilkelerin aslında on iki tane olması gerektiğini tespit etmiştir (Dedebali, 2014). Mayer’e (2009) göre bu ilkeler, “konu dışı işlemleri azaltma, temel süreçleri yönetme ve üretici süreçleri geliştirme ilkeleri” olarak üç bölümde sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırma aşağıdaki tabloda gösterilmiştir (Kuzu, 2011, s. 11).

Tablo 1. Çoklu Ortam Tasarım İlkeleri

Konu dışı işlemleri azaltma ilkeleri	Temel süreçleri yönetme ilkeleri	Üretici süreçleri geliştirme ilkeleri
Tutarlılık	Parçalara bölme	Çoklu ortam
Dikkat çekme	Ön- alıştırma	Kişileştirme
Gereksizlik	Biçim	Ses
Konumsal yakınlık		Resim
Zamansal yakınlık		

Konu dışı işlemleri azaltma ilkelerine göre, çoklu ortam materyalinde konuyla ilgisi olmayan bilgiler yer almamalıdır. Bu kuram “insan zihninde sözel ve görsel olmak üzere iki kanal olduğu, bilgi işlemek için bilişsel kapasitenin bir sınırı olduğu ve anlamlı öğrenme için seçme, organize etme, bütünleştirme gibi aktif bilişsel süreçlerin gerçekleşmesi gerektiği varsayımları üzerine kuruludur” (Coşğun, 2018, s. 25).

Tutarlılık ilkesi: Tutarlılık ilkesine göre konuyla ilgisi olmayan bilgiler çoklu ortam materyaline dâhil edilmediğinde öğrenci daha etkili öğrenme gerçekleştirir (Mayer, 2001). Güneş’e göre (2020, s. 35) “İçeriğe ilgiyi arttırmak ve sunumu renklendirmek için eklenen konuyla ilgisi olmayan kelimeler, fon müziği, görseller, animasyonlar öğrenme sürecinde dikkat dağınıklığına sebep olur ve öğrenciyi verilmek istenen ana mesajdan uzaklaştırabilir”. Tutarlılık ilkesine göre çoklu ortam materyali hazırlanırken konuyla ilgili olmayan bilgi, görsel, ses gibi unsurlar öğrenme sürecine zarar vereceğinden materyalde kullanılmamalıdır.

Dikkat çekme ilkesi: Bu ilkeye göre çoklu ortam materyalinde önemli bilgiler vurgulandığında öğrenenin dikkatini çeker ve daha iyi öğrenme gerçekleşir (İzmirli, 2012). Bu ilke sayesinde öğrenci sadece önemli noktalara odaklandığından zihinde bilişsel yük oluşumu azalır.

Gereksizlik ilkesi: Gereksizlik ilkesine göre materyalde görsel kullanılacaksa materyale sadece ses eklenmeli, materyalde metne yer verilmemelidir. Bunun sebebi “Sesli anlatım

varken çoklu ortamda yazılı metinlere yer vermek öğrencilerin zihinlerinde aşırı bilişsel yük oluşmasına sebep olacaktır” (Güneş, 2020, s. 37).

Konumsal yakınlık ilkesi: Konumsal yakınlık ilkesine göre çoklu ortam materyalinde birbiriyle bağlantılı resim ve metinler birbirine yakın yerleştirilmelidir. Bunun sebebi öğrenci bilgiyi zihninde konumlandırırken resmin ilişkili olduğu metni bulabilmek için fazladan çaba harcamayacak ve bilgiyi çalışan belleğine alabilecektir (Kuzu, 2011).

Zamansal yakınlık ilkesi: Zamansal yakınlık ilkesine göre çoklu ortam materyalinde birbiriyle ilişkili metin ve görselleri sırayla sunmak yerine aynı anda sunmak öğrenmede daha etkilidir. Animasyonlarda da ses kullanıldığında sesin önce, animasyon görselinin sonra verilmesi çalışan belleği zorlamaktadır (Meşe, 2012). Bu sebeple ses ve görsel eş zamanlı verilmelidir.

Parçalara bölme ilkesi: Bu ilkeye göre çoklu ortam materyalinde bilgiler tek bir parça halinde sunulmak yerine parçalara bölünerek sunulsa öğrenci bir bilgiden diğerine bilinçli bir şekilde geçebilir. Bu gruplandırılmış parçaların kendi içinde bütünlük oluşturması ve ilgili görseller içermesi verimli öğrenme ortamını güçlendirmektedir (Yılmaz, 2012).

Ön-alıştırma ilkesi: Bu ilkeye göre öğrenciler öğretilen konudaki temel kavramları, konunun anahtar kelimelerini önceden biliyorsa öğrenme daha etkili olur (Yünkül, 2014). Bu ilkeye uyulmadığı takdirde öğrenciler bir taraftan konuya yoğunlaşırken bir taraftan da konunun anahtar kelimelerini öğrenmeye çalışır ve bu ikilikte etkili öğrenme gerçekleşmez (Güneş, 2020).

Biçim ilkesi: Bu ilkeye göre, öğrenenler resim ve yazıdan oluşan bir materyal yerine resim ve sestense oluşan bir materyalden daha iyi öğrenirler (Mayer, 2009). Bunun sebebi “Görseller, yazılı metin yerine sesli metinler ile açıklandığı zaman öğrenme esnasında farklı bilgi işlem kanalları kullanıldığı için öğrenen üzerinde oluşabilecek bilişsel yük miktarı azalmakta ve daha verimli bir öğrenme gerçekleşmektedir” (Yılmaz, 2012, s. 67).

Çoklu ortam ilkesi: Çoklu ortam ilkesine göre bir çoklu ortam materyalinin içeriğinde yazı ve resim varsa bu materyal içeriğinde sadece yazı olan materyalden daha etkili öğrenme sağlamaktadır. Görsel öğelerin materyallerde kullanımının pek çok faydası mevcuttur (Sarıkaya, 2017). “Öğrenme gerçekleşirken birden fazla kanalın kullanılması bilgilerin hatırlanmasını ve transferini kolaylaştırmaktadır” (Tamtürk, 2019, s. 46).

Kişileştirme ilkesi: Bu ilkeye göre içeriğinde öğrenenin günlük dilinin kullanıldığı materyaller akademik dilin kullanıldığı materyallere göre daha etkilidir (İzmirli, 2012). Çoklu öğrenme materyalleri kişilere uygun olarak hazırlandıkları takdirde etkili olur. Bulut’a (2018, s. 50) göre “öğrenciler konu anlatımı sırasında yazarın kendileriyle konuştuğunu hissedersen anlatılan şeyleri dinleyip anlamlandırmak için daha fazla çaba harcarlar.”

Ses ilkesi: Ses ilkesine göre çoklu öğrenme materyalinde mekanik sesler yerine kişilerin kendi seslerinin kullanılması daha etkili olur (Meşe, 2012).

Resim ilkesi: Resim ilkesine göre çoklu ortam materyalinde konuyu anlatan kişinin görselinin olması öğrenmeye katkıda bulunmaz aksine öğrenende bilişsel yüke sebep olduğundan öğrenmeyi olumsuz yönde etkiler (Mayer, 2009). Anlatan kişinin görseline yer verildiğinde

öğrenen bu görsele yoğunlaşacağından materyalde asıl anlatılmak istenen içeriği öğrenemeyebilir (İzmirli, 2012).

EBA, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından kurulup ülke genelinde kullanılan tek sosyal öğrenme platformu olduğundan onun niteliğini belirlemek çok önemlidir. EBA ile ilgili alan yazınında pek çok çalışma mevcuttur (Atalay, 2019; Aztekin, 2020; Can ve Topçuğlu Ünal, 2018; Coşkunserçe ve İşçitürk, 2019; Erensayın ve Güler, 2017; İnce, 2018; Maden ve Önal, 2018; Tanrikulu, 2017; Tüysüz ve Çümen, 2016). EBA'nın çoklu ortam tasarım ilkelerine uygunluğunu inceleyen ise az sayıda çalışma vardır. İşbulan, Arslan, Alkaya Karagöl ve Selvi (2020) "EBA platformunda yer alan ve herkesin kullanımına açık olan 30 adet çoklu ortam uygulamasını inceleyerek çoklu ortam öğrenme ilkelerine uygun olup olmadığını" belirlemiştir. Çalışmanın sonunda "EBA platformunda yer alan uygulamalar tasarlanırken Mayer'in çoklu ortam öğrenme ilkelerinden gereksizlik, parçalara bölme, biçim, ön alıştırma, resim, dikkat çekme ve ses ilkelerine yönelik tasarımlarda eksiklikler olduğu belirlenmiş uygulamaların diğer ilkelere uygun olduğu" tespit edilmiştir. Dinler Esim (2021) ortaokul matematik dersi için hazırlanan ve EBA (Eğitim Bilişim Ağı) platformu üzerinden öğrencilerin ve öğretmenlerin kullanımına sunulan videoların çoklu ortam tasarım ilkelerine uygunluğunu incelemek amacıyla çalışma yapmıştır. Çalışmasında ortaokul 5. sınıf matematik ders içeriklerine yönelik hazırlanan 98 videoyu incelemiştir. Çalışmanın sonunda videoların Mayer'in (2009) çoklu ortam tasarım ilkeleri ile önemli oranda uyumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

EBA'daki Türkçe dersi videolarını çoklu ortam tasarım ilkelerine göre inceleyen bir çalışmaya alan yazınında rastlanmamıştır. Bu anlamda bu çalışmanın alan yazınındaki boşluğu dolduracağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı EBA dersler platformunda bulunan 5, 6, 7 ve 8. sınıflar için hazırlanmış Türkçe dersi videolarının incelenip değerlendirilerek içerik hazırlama kriterlerinden biri olan *çoklu ortam tasarım ilkelerine* uygun olup olmadıklarını belirlemektir.

Bu genel amaç çerçevesinde aşağıdaki alt amaçlara ulaşılmaya çalışılmıştır:

EBA platformunda yer alan;

1. Türkçe dersi videolarının öğrenim alanlarına göre dağılımını,
2. 5. Sınıf Türkçe dersi videolarının çoklu ortam tasarım ilkelerine uygunluğunu,
3. 6. Sınıf Türkçe dersi videolarının çoklu ortam tasarım ilkelerine uygunluğunu,
4. 7. Sınıf Türkçe dersi videolarının çoklu ortam tasarım ilkelerine uygunluğunu,
5. 8. Sınıf Türkçe dersi videolarının çoklu ortam tasarım ilkelerine uygunluğunu belirlemek.

YÖNTEM

Bu araştırma, EBA Türkçe dersi videolarının çoklu ortam tasarım ilkelerine göre incelenmesini amaçlayan nitel bir çalışmadır. Çalışma nitel araştırma desenlerinden biri olan 'temel nitel araştırma'ya göre yürütülmüştür. 'Temel nitel araştırma' fenomenolojik, gömülü (örtük) teori, öyküsel analiz, eleştirel ya da etnografik vb. nitel çalışma türlerinden birisinin kapsamına girmeyen ama yorumlayıcı bir yaklaşımla yapılan nitel çalışmalara denir. Temel nitel

araştırmalarda veriler; görüşmeler, gözlemler ya da doküman analizi yoluyla toplanır (Merriam, 2013).

Çalışma Materyali

Bu araştırmanın çalışma materyalini, Eğitim Bilişim Ağı'nda (EBA) yer alan 5, 6, 7 ve 8. sınıflar için hazırlanmış Türkçe dersi videoları oluşturmaktadır. Bu videoların ait oldukları sınıf seviyeleri ile ilgili bilgiler aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo 2. EBA Ders Modülündeki Türkçe Dersi İçin Hazırlanmış Ders Videolarının Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı

Sınıf seviyesi	Video sayısı
5. sınıf	37
6. sınıf	36
7. sınıf	33
8. sınıf	33
Toplam	139

Tablo 2 incelendiğinde 5. sınıf Türkçe dersi için hazırlanmış 37; 6. sınıf Türkçe dersi için hazırlanmış 36; 7. sınıf Türkçe dersi için hazırlanmış 33 ve 8. sınıf Türkçe dersi için hazırlanmış 33 video olmak üzere toplam 139 videonun bu çalışmanın materyalini oluşturduğu görülmektedir. 8. sınıf EBA ders modülünde yer alan videolar incelendiğinde 17'sinin 7. sınıftaki videolarla aynı olduğu görülmüştür. Bu nedenle çalışmada 122 video incelenmiştir.

Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak Ozan'ın (2013), Mayer'in (2009) çoklu ortam tasarım ilkelerinden hareketle geliştirip doktora tezinde kullandığı *Eğitim Amaçlı Çoklu Ortam Uygulamalarına İlişkin Değerlendirme Tablosu* kullanılmıştır. Bu veri toplama aracını kullanabilmek için araştırmacıdan gerekli izinler alınmıştır.

Ozan (2013), Mayer'in (2009) 12 çoklu ortam tasarım ilkesinden hareketle 22 maddeden oluşan veri toplama aracını geliştirmiştir. Araştırmacı geliştirdiği ölçme aracına ses ve resim ilkelerini dâhil etmemiştir. Bunun sebebi olarak ses ilkesi için Türkçe ses işleme tekniklerinin henüz yeterli seviyede olmadığını, resim ilkesi için de net bir yaklaşım olmadığını belirtmiştir. Bundan hareketle veri toplama aracında 11 ilke ve bu ilkelere bağlı 22 ölçüte yer vermiştir.

1. Çoklu ortam kullanımı (5 ölçüt),
2. Görsel yakınlık (2 ölçüt),
3. Bıçem (1 ölçüt),
4. Zamansal yakınlık (1 ölçüt),
5. Bölümlenme (1 ölçüt),
6. Bilişsel yükten kaçınma (2 ölçüt),
7. İşaretleme (1 ölçüt),
8. Tutarlı içerik (3 ölçüt),
9. Ön-bilgilendirme (2 ölçüt),
10. Bireysel farklılıklar (3 ölçüt)
11. Bireyselleştirme ilkesi (1 ölçüt)

Veri toplama aracı dereceli puanlama anahtarı şeklinde oluşturulmuştur. Videoların belirlenen ölçütlere uygunluğu 1 ile 4 arasında puanlanmıştır. 1 zayıf, 2 orta, 3 iyi, 4 çok iyi uyumu ifade etmektedir.

Verilerin Toplanması

Bu araştırmada veriler *doküman incelemesine* göre toplanmıştır. Doküman, çalışmadan önce elimizde bulunan konuyla ilgili belgelere verilen isimdir. Creswell'e (2005) göre dokümanlar nitel araştırmalarda önemli bir veri kaynağıdır ve hem özel hem de resmî dokümanları içerebilir. “Yapılacak olan çalışma ile ilgili mevcut kayıt ve belgeleri toplayıp belirli norm veya sisteme göre kodlayıp inceleme işlemi”ni (Çepni, 2012, s. 116) içeren doküman analizi, ‘belgesel gözlem’ ya da ‘belgesel tarama’ olarak da isimlendirilmektedir. Dolayısıyla belli bir amaca yönelik olarak kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsar (Karasar, 2007).

Çalışma sürecinde öncelikle araştırmanın amacı, alt amaçları ve yöntemi belirlenmiştir. Ardından alan yazını taraması yapılarak ulaşılan bilimsel çalışmalar detaylı bir şekilde incelenmiş ve araştırmada ele alınan kavramlara ilişkin teorik bir çerçeve oluşturulmuştur. Daha sonra çalışmanın materyali olarak belirlenen EBA'daki Türkçe dersi videolarına ulaşılmıştır. Türkçe dersi videoları, araştırmanın amacına ve alt amaçlarına uygun bir şekilde incelenerek veriler elde edilmiştir.

Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Bu çalışma *betimsel analiz* tekniği kullanılarak analiz edilmiştir. Betimsel analiz tekniğinde önce araştırmanın soruları belirlenir, bu sorular neticesinde tespit edilen bulgular yorumlanır ve okuyucuya sunulur (Şahin, 2015).

Bu çalışmada betimsel analiz yöntemine uygun bir çerçeve oluşturulmuş ve temalar belirlenmiştir. Temalar belirlenirken çalışmanın alt amaçları dikkate alınmıştır. Ardından Eğitim Bilişim Ağı (EBA)'nda yer alan ve sınıf seviyelerine göre gruplanan Türkçe dersi videoları çoklu ortam tasarım ilkelerine göre incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda elde edilen veriler önceden belirlenen tematik çerçeveye göre işlenmiştir.

Her bir çoklu ortam tasarım ilkesi için videolar tekrar izlenmiş ve videoların ölçüte uygunluğu tespit edilmiştir. Araştırmada kullanılan ölçme aracı dördümlü likert tipinde hazırlanmış olduğundan grup genişlik değeri, 1 en düşük, 4 en yüksek puanı ifade edecek şekilde belirlenmiştir (Dinler Esim, 2021). Bu durumda grup genişlik değeri, $\frac{3}{4} = 0,75$ olarak hesaplanmıştır. Puan ortalamasına karşılık gelen anlamlar şu şekildedir:

Tablo 3. Eğitim Amaçlı Çoklu Ortam Uygulamalarına İlişkin Değerlendirme Puan Tablosuna Karşılık Gelen Anlamlar

Puan ortalaması	Karşılık gelen anlam
1,00- 1,75	Videolar ilkeler altında verilen maddeler ile zayıf uyumludur.
1,76- 2,50	Videolar ilkeler altında verilen maddeler ile kısmen uyumludur.
2,51- 3,25	Videolar ilkeler altında verilen maddeler ile uyumludur.
3,26- 4,00	Videolar ilkeler altında verilen maddeler ile tamamen uyumludur.

Bu tablodaki değerlere göre puanlamalar yapılmış ve bu çerçevede veriler analiz edilmiştir. Son aşamada ise analiz edilen veriler ilgili temalar altında, tablolar halinde sayı (N) ve yüzdeliklerle (%) sunulmuş ve yorumlanmıştır.

Güvenirlilik ve Geçerlik

Güvenirlilik, bir ölçme aracının ölçmek istediği özelliği kaç kere ölçerse ölçsün aynı sonucu veriyor olması anlamına gelir (Yeşil, 2015). Geçerlik ise “testin bireyin ölçülmek istenen özelliğini diğer özelliklerle karıştırmadan ne derece doğru ölçtüğüyle ilgilenir” (Büyüköztürk

vd., 2020, s. 121). Alan yazınında da doküman incelemesinin kullanıldığı araştırmalarda güvenilirlik ve geçerliğin sağlanması için verilerin inandırıcı olmasının oldukça önemli olduğu bu sebeple verilerin açık ve birbiriyle tutarlı bir şekilde sunulması ve başka bir araştırmacının onayının alınması gerektiği belirtilmiştir (Cansız Aktaş, 2014). Bu çalışmada da araştırmacının güvenilirliğini ve geçerliğini sağlamak için gerçek bilgilere ulaşılmaya, durum var olduğu şekliyle ve herhangi bir müdahale olmadan yansıtılmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın güvenilirliğini sağlamak için Türkçe dersi videolarından 30 tanesi (bütün videoların %21'i) iki ayrı kodlayıcı tarafından izlenmiş ve veri toplama aracına göre kodlanmıştır. Ardından kodlayıcılar arası uyuma bakılmıştır. Bunun için Miles ve Huberman (2019) tarafından geliştirilen güvenilirlik formülü [$\text{Güvenirlik katsayısı} = \frac{\text{Görüş birliği}}{\text{Görüş birliği} + \text{Görüş ayrılığı}} \times 100$] kullanılmıştır. Bu formülle yapılan işleme göre kodlayıcılar arası uyumun %70'in üzerinde olması, yapılan kodlamanın güvenilir olduğunu gösterir. Uygulanan formül sonucunda bu çalışmanın güvenilirliğinin %91 çıktığı görülmüştür. Daha sonra araştırmacılar kalan videoları bu çerçevede kodlamaya devam etmiştir.

Çalışmanın geçerliğini sağlamak için ise araştırma hipotezinin oluşturulması, araştırmacının yönteminin belirlenmesi, temaların oluşturulması, veri toplama aracıyla verilerin analiz edilmesi ve belirlenen temalar altında tablolastırılarak bulgulara dönüştürülmesi, araştırmacının sonuçlarının tespit edilmesi ve diğer aşamaların tamamında araştırmacılar birlikte hareket etmişlerdir. Bunun yanı sıra çalışmanın her aşamasında özellikle ihtiyaç durumunda Türkçe eğitimi ve diğer alan uzmanlarının görüşlerine başvurulmuştur. Böylece durum olduğu şekliyle yansıtılmaya çalışılmıştır.

Etik Kurul İzin Bilgisi

Etik Kurul Kararından muaftır.

BULGULAR

Birinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Çalışmanın birinci alt amacı *EBA dersler platformunda yer alan Türkçe dersi videolarının sınıf seviyeleri ve öğrenim alanlarına göre dağılımı* ile ilgilidir. Buna yönelik bulgular Tablo 4'te gösterilmiştir.

Tablo 4. EBA'da Yer Alan Türkçe Dersi Videolarının Sınıf Seviyeleri ve Öğrenme Alanlarına Göre Dağılımı

Sınıf Seviyesi	Dinleme/İzleme	Okuma	Konuşma	Yazma	Video Sayısı
5. sınıf	1	27	1	8	37
6. sınıf	1	30	1	4	36
7. sınıf	2	27	1	3	33
8. sınıf	2	28	1	2	33
Toplam	6	112	4	17	139

Tablo 4'e göre EBA'da yer alan 5. sınıf Türkçe dersi videoları 1'i dinleme/izleme, 27'si okuma, 1'i konuşma ve 8'i yazma olmak üzere toplam 37; 6. sınıf Türkçe dersi videoları 1'i dinleme/izleme, 30'u okuma, 1'i konuşma ve 4'ü yazma olmak üzere toplam 36; 7. sınıf Türkçe dersi videoları 2'si dinleme/izleme, 27'si okuma, 1'i konuşma ve 3'ü yazma olmak üzere toplam 33 ve 8. sınıf Türkçe dersi videoları 2'si dinleme/izleme, 28'i okuma, 1'i konuşma ve 2'si yazma olmak üzere toplam 33 videodan oluşmaktadır. Buna göre EBA'da dört sınıf seviyesinde yer alan toplam Türkçe dersi video sayısı 139'dur.

İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Çalışmanın ikinci alt amacı EBA dersler platformunda yer alan 5. sınıf Türkçe dersi videolarının çoklu ortam tasarım ilkelerine uygunluğu ile ilgilidir. Buna yönelik bulgular Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. EBA'da Yer Alan 5. Sınıf Türkçe Dersi Videolarının Çoklu Ortam Tasarım İlkelerine Uygunluğu

İlkeler	Maddeler	4		3		2		1		Toplam	Ortalama
		N	%	N	%	N	%	N	%		
Çoklu Ortam Kullanımı İlkesi	İçeriğin tamamı görsellerle desteklenmiştir.	23	62,16	14	37,83	-	-	-	-	37	3,62
	Ekranda konuşla ilgili olmayan gereksiz süslemeler kullanılmamıştır.	35	94,59	2	5,40	-	-	-	-	37	3,94
	Karmaşık görseller kullanılmamıştır.	36	97,29	-	-	-	-	1	2,70	37	3,91
	Yönlendirme yapılırken görsellerden yararlanılmış ve her ekranda yönlendirme bilgisi verilmiştir.	-	-	-	-	-	-	37	100	37	1
	Kavramlar arası ilişkiler ve süreçler animasyonlar ile açıklanmıştır.	37	100	-	-	-	-	-	-	37	4
Görsel Yakınlık İlkesi	Görsellere ait açıklamalar görsellerin üzerinde, vurgu yapılmak istenen yerde kısa, açık ve net olarak belirtilmiştir.	33	89,18	2	5,40	2	5,40	-	-	37	3,83
	Ekranların tümünde hizalamalar düzgün yapılmıştır.	37	100	-	-	-	-	-	-	37	4
Bişem İlkesi	Görseller (animasyon, grafik, tablo, çizim, fotoğraf), ekrandaki yazılı metinler yerine sesli anlatımlar ile açıklanmıştır.	8	21,62	24	64,86	5	13,51	-	-	37	3,08
Zamansal Yakınlık İlkesi	Görseller ve anlatım eş zamanlı olarak verilmiştir.	37	100	-	-	-	-	-	-	37	4

Bölümleme İlkesi	Konuların tamamı küçük parçalara bölünerek verilmiştir.	37	100	-	-	-	-	-	-	37	4
Bilişsel Yükten Kaçınma	Sunulan bilgilerin hiçbiri, aynı anda hem yazılı hem de sözlü olarak verilmemiştir.	14	37,83	16	43,24	7	18,91	-	-	37	3,18
	İçeriğin tümünde anlatımı yazılı olarak görme seçeneği sunulmuştur.	-	-	-	-	-	-	37	100	37	1
İşaretleme İlkesi	Önemli noktalara çeşitli işaretlerle veya yazı stilini (renk, boyut, altı çizgili vb.) değiştirilerek vurgu yapılmıştır. Böylelikle önemli yerler işaretlenmiş, öğrenenlere nelere dikkat etmeleri gerektiği gösterilmiştir.	26	70,27	2	5,40	1	2,70	8	21,62	37	3,24
Tutarlı İçerik İlkesi	İlginç fakat konu ile doğrudan ilgisi olmayan bilgiler (görsel, hikâye, grafik, video vb.) kullanılmamıştır.	30	81,08	4	10,81	3	8,10	-	-	37	3,72
	Cümleler, kısa açık ve anlaşılırdır.	32	86,48	5	13,51	-	-	-	-	37	3,86
	İlgisiz arka plan müziği ve gereksiz sesler kullanılmamıştır.	30	81,08	7	18,91	-	-	-	-	37	3,81
Ön- Bilgilendirme İlkesi	Derslere geçmeden ekrandaki düğmelerin ne işe yaradığını anlatan bir açıklama verilmiş. Öğrenen bu açıklamaya her ekrandan istediği anda ulaşabilmektedir.	-	-	-	-	-	-	37	100	37	1

	Derslere geçmeden konuyla ilgili temel kavramlar ve konunun temel özelliklerine dair bir açıklama verilmiştir. Öğrenen bu açıklamaya her ekrandan istediği anda ulaşabilmektedir.	-	-	-	-	-	-	37	100	37	1
Bireysel Farklılıklar İlkesi	Kontrol öğrenene bırakılmıştır.	37	100	-	-	-	-	-	-	37	4
	Tekrar dinleme seçeneği sunulmuştur.	37	100	-	-	-	-	-	-	37	4
	Zaman kısıtlaması konmamıştır.	37	100	-	-	-	-	-	-	37	4
Bireyselleştirme İlkesi	İletişim tonu olarak birinci tekil, birinci çoğul veya ikinci tekil şahıs seçilmiştir.	28	75,67	7	18,91	2	5,40	-	-	37	3,70

Tablo 5'e göre EBA'daki 5. sınıf Türkçe dersi videoları çoklu ortam tasarım ilkelerine göre incelendiğinde:

Kavramlar arası ilişkiler ve süreçler animasyonlar ile açıklanmıştır; ekranların tümünde hizalamalar düzgün yapılmıştır; görseller ve anlatım eş zamanlı olarak verilmiştir; konuların tamamı küçük parçalara bölünerek verilmiştir; kontrol öğrenene bırakılmıştır; tekrar dinleme seçeneği sunulmuştur ve zaman kısıtlaması konmamıştır maddelerinden 37 videonun tamamının 4 tam puan aldıkları görülmektedir. Bu nedenle söz konusu videoların ortalama puanları 4,00 olarak hesaplanmıştır.

Bunların dışındaki maddelere bakıldığında, EBA'da yer alan videoların, *ekranda konuyla ilgisi olmayan gereksiz süslemeler kullanılmamıştır maddesinden 3,94; karmaşık görseller kullanılmamıştır maddesinden 3,91; cümleler, kısa, açık ve anlaşılırdır maddesinden 3,86; görsellere ait açıklamalar görsellerin üzerinde, vurgu yapılmak istenen yerde kısa, açık ve net olarak belirtilmiştir maddesinden 3,83; ilgisiz arka plan müziği ve gereksiz sesler kullanılmamıştır maddesinden 3,81; ilginç fakat konu ile doğrudan ilgisi olmayan bilgiler (görsel, hikâye, grafik, video vb.) kullanılmamıştır maddesinden 3,72; iletişim tonu olarak birinci tekil, birinci çoğul veya ikinci tekil şahıs seçilmiştir maddesinden 3,70; içeriğin tamamı görsellerle desteklenmiştir maddesinden 3,62; önemli noktalara çeşitli işaretlerle veya yazı stilini (renk, boyut, altı çizgili vb.) değiştirerek vurgu yapılmıştır. Böylelikle önemli yerler işaretlenmiş, öğrenenlere nelere dikkat etmeleri gerektiği gösterilmiştir maddesinden 3,24; sunulan bilgilerin hiçbiri aynı anda hem yazılı hem de sözlü olarak verilmemiştir maddesinden 3,18; görseller (animasyon, grafik, tablo, çizim, fotoğraf), ekrandaki yazılı metinler yerine sesli anlatımlar ile açıklanmıştır maddesinden 3,08 ortalama puan aldıkları görülmektedir.*

Tabloya göre; incelenen 37 videonun tamamının, yönlendirme yapılırken görsellerden yararlanılmış ve her ekranda yönlendirme bilgisi verilmiştir; içeriğin tümünde anlatımı yazılı olarak görme seçeneği sunulmuştur; derslere geçmeden ekrandaki düğmelerin ne işe yaradığını anlatan bir açıklama verilmiş öğrenen bu açıklamaya her ekrandan istediği anda ulaşabilmektedir ve derslere geçmeden konuyla ilgili temel kavramlar ve konunun temel özelliklerine dair bir açıklama verilmiştir öğrenen bu açıklamaya her ekrandan istediği anda ulaşabilmektedir maddelerinden ise 1 puan aldıkları ve ortalama puanlarının 1 olarak hesaplandığı görülmektedir.

Üçüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular

Çalışmanın üçüncü alt amacı EBA dersler platformunda yer alan 6. sınıf Türkçe dersi videolarının çoklu ortam tasarım ilkelerine uygunluğu ile ilgilidir. Buna yönelik bulgular Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. EBA'da Yer Alan 6. Sınıf Türkçe Dersi Videolarının Çoklu Ortam Tasarım İlkelerine Uygunluğu

İlkeler	Maddeler	4		3		2		1		Toplam	Ortalama
		N	%	N	%	N	%	N	%		
Çoklu Ortam Kullanımı İlkesi	İçeriğin tamamı görsellerle desteklenmiştir.	21	58,33	15	41,66	-	-	-	-	36	3,58
	Ekranda konuyla ilgili olmayan gereksiz süslemeler kullanılmamıştır.	31	86,11	5	13,88	-	-	-	-	36	3,86
	Karmaşık görseller kullanılmamıştır.	35	97,22	1	2,77	-	-	-	-	36	3,97
	Yönlendirme yapılırken görsellerden yararlanılmış ve her ekranda yönlendirme bilgisi verilmiştir.	-	-	-	-	-	-	36	100	36	1
	Kavramlar arası ilişkiler ve süreçler animasyonlar ile açıklanmıştır.	36	100	-	-	-	-	-	-	36	4
Görsel Yakınlık İlkesi	Görsellere ait açıklamalar görsellerin üzerinde, vurgu yapılmak istenen yerde kısa, açık ve net olarak belirtilmiştir.	33	91,66	-	-	2	5,55	1	2,77	36	3,80
	Ekranların tümünde hizalamalar düzgün yapılmıştır.	33	91,66	2	5,55	1	2,77	-	-	36	3,88

Bıçem İlkesi	Görseller (animasyon, grafik, tablo, çizim, fotoğraf), ekrandaki yazılı metinler yerine sesli anlatımlar ile açıklanmıştır.	7	19,44	24	66,66	5	13,88	-	-	36	3,05
Zamansal Yakınlık İlkesi	Görseller ve anlatım eş zamanlı olarak verilmiştir.	36	100	-	-	-	-	-	-	36	4
Bölümleme İlkesi	Konuların tamamı küçük parçalara bölünerek verilmiştir.	36	100	-	-	-	-	-	-	36	4
Bilişsel Yükten Kaçınma İlkesi	Sunulan bilgilerin hiçbiri, aynı anda hem yazılı hem de sözlü olarak verilmemiştir.	14	38,88	15	41,66	7	19,44	-	-	36	3,19
	İçeriğin tümünde anlatımı yazılı olarak görme seçeneği sunulmuştur.	-	-	-	-	-	-	36	100	36	1
İşaretleme İlkesi	Önemli noktalara çeşitli işaretlerle veya yazı stilini (renk, boyut, altı çizgili vb.) değiştirerek vurgu yapılmıştır. Böylelikle önemli yerler işaretlenmiş, öğrenenlere nelere dikkat etmeleri gerektiği gösterilmiştir.	23	63,88	6	16,66	-	-	7	19,44	36	3,25
Tutarlı İçerik İlkesi	İlginç fakat konu ile doğrudan ilgisi olmayan bilgiler (görsel, hikâye, grafik, video vb.) kullanılmamıştır.	31	86,11	1	2,77	3	8,33	1	2,77	36	3,72
	Cümleler, kısa açık ve anlaşılırdır.	34	94,44	2	5,55	-	-	-	-	36	3,94
	İlgisiz arka plan müziği ve gereksiz sesler kullanılmamıştır.	26	72,22	8	22,22	2	5,55	-	-	36	3,72

Ön- Bilgilendirme İlkesi	Derslere geçmeden ekrandaki düğmelerin ne işe yaradığını anlatan bir açıklama verilmiş. Öğrenen bu açıklamaya her ekrandan istediği anda ulaşabilmektedir.	-	-	-	-	-	-	36	100	36	1
	Derslere geçmeden konuyla ilgili temel kavramlar ve konunun temel özelliklerine dair bir açıklama verilmiştir. Öğrenen bu açıklamaya her ekrandan istediği anda ulaşabilmektedir.	-	-	-	-	-	-	36	100	36	1
Bireysel Farklılıklar İlkesi	Kontrol öğrenene bırakılmıştır.	36	100	-	-	-	-	-	-	36	4
	Tekrar dinleme seçeneği sunulmuştur.	36	100	-	-	-	-	-	-	36	4
	Zaman kısıtlaması konmamıştır.	36	100	-	-	-	-	-	-	36	4
Bireyselleştirme İlkesi	İletişim tonu olarak birinci tekil, birinci çoğul veya ikinci tekil şahıs seçilmiştir.	28	77,77	7	19,44	1	2,77	-	-	36	3,75

Tablo 6'ya göre EBA'daki 6. sınıf Türkçe dersi videoları çoklu ortam tasarım ilkelerine göre incelendiğinde;

Kavramlar arası ilişkiler ve süreçler animasyonlar ile açıklanmıştır; görseller ve anlatım eş zamanlı olarak verilmiştir; konuların tamamı küçük parçalara bölünerek verilmiştir; kontrol öğrenene bırakılmıştır; tekrar dinleme seçeneği sunulmuştur ve zaman kısıtlaması konmamıştır maddelerinden 36 videonun tamamının 4 tam puan aldıkları görülmektedir. Bu nedenle söz konusu videoların ortalama puanları 4,00 olarak hesaplanmıştır.

Bunların dışındaki maddelere bakıldığında, EBA'da yer alan videoların, *karmaşık görseller kullanılmamıştır* maddesinden 3,97; *cümleler, kısa açık ve anlaşılırdır* maddesinden 3,94;

ekranların tümünde hizalamalar düzgün yapılmıştır maddesinden 3,88; ekranda konuyla ilgisi olmayan gereksiz süslemeler kullanılmamıştır maddesinden 3,86 görsellere ait açıklamalar görsellerin üzerinde, vurgu yapılmak istenen yerde kısa, açık ve net olarak belirtilmiştir maddesinden 3,80; iletişim tonu olarak birinci tekil, birinci çoğul veya ikinci tekil şahıs seçilmiştir maddesinden 3,75; ilginç fakat konu ile doğrudan ilgisi olmayan bilgiler (görsel, hikâye, grafik, video vb.) kullanılmamıştır maddesinden 3,72; ilgisiz arka plan müziği ve gereksiz sesler kullanılmamıştır maddesinden 3,72 içeriğin tamamı görsellerle desteklenmiştir” maddesinden 3,58; önemli noktalara çeşitli işaretlerle veya yazı stilini (renk, boyut, altı çizgili vb.) değiştirerek vurgu yapılmıştır. Böylelikle önemli yerler işaretlenmiş, öğrenenlere nelere dikkat etmeleri gerektiği gösterilmiştir maddesinden 3,25; sunulan bilgilerin hiçbiri, aynı anda hem yazılı hem de sözlü olarak verilmemiştir maddesinden 3,19; görseller (animasyon, grafik, tablo, çizim, fotoğraf), ekrandaki yazılı metinler yerine sesli anlatımlar ile açıklanmıştır maddesinden 3,05 ortalama puan aldıkları görülmektedir.

Tabloya göre; incelenen 36 videonun tamamının, yönlendirme yapılırken görsellerden yararlanılmış ve her ekranda yönlendirme bilgisi verilmiştir; içeriğin tümünde anlatımı yazılı olarak görme seçeneği sunulmuştur; derslere geçmeden ekrandaki düğmelerin ne işe yaradığını anlatan bir açıklama verilmiş öğrenen bu açıklamaya her ekrandan istediği anda ulaşabilmektedir ve derslere geçmeden konuyla ilgili temel kavramlar ve konunun temel özelliklerine dair bir açıklama verilmiştir öğrenen bu açıklamaya her ekrandan istediği anda ulaşabilmektedir maddelerinden ise 1 puan aldıkları ve ortalama puanlarının 1 olarak hesaplandığı görülmektedir.

Dördüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular

Çalışmanın dördüncü alt amacı EBA dersler platformunda yer alan 7. sınıf Türkçe dersi videolarının çoklu ortam tasarım ilkelerine uygunluğu ile ilgilidir. Buna yönelik bulgular Tablo 7’da gösterilmiştir.

Tablo 7. EBA’da Yer Alan 7. Sınıf Türkçe Dersi Videolarının Çoklu Ortam Tasarım İlkelerine Uygunluğu

İlkeler	Maddeler	4		3		2		1		Toplam	Ortalama
		N	%	N	%	N	%	N	%		
Çoklu Ortam Kullanımı İlkesi	İçeriğin tamamı görsellerle desteklenmiştir.	19	57,57	8	24,24	3	9,09	3	9,09	33	3,30
	Ekranda konuyla ilgisi olmayan gereksiz süslemeler kullanılmamıştır.	25	75,75	5	15,15	-	-	3	9,09	33	3,57
	Karmaşık görseller kullanılmamıştır.	30	90,90	3	9,09	-	-	-	-	33	3,90
	Yönlendirme yapılırken görsellerden yararlanılmış ve her ekranda yönlendirme bilgisi verilmiştir.	-	-	-	-	-	-	33	100	33	1
	Kavramlar arası ilişkiler ve süreçler animasyonlar ile açıklanmıştır.	18	54,5	8	24,24	4	12,22	3	9,09	33	3,24
Görsel Yakı	Görsellere ait açıklamalar	27	81,81	1	3,03	5	15,15	-	-	33	3,66

	görsellerin üzerinde, vurgu yapılmak istenen yerde kısa, açık ve net olarak belirtilmiştir.										
	Ekranların tümünde hizalamalar düzgün yapılmıştır.	32	96,96	1	3,03	-	-	-	-	33	3,96
Biçem İlkesi	Görseller (animasyon, grafik, tablo, çizim, fotoğraf), ekrandaki yazılı metinler yerine sesli anlatımlar ile açıklanmıştır.	5	15,15	24	72,72	1	3,03	3	9,09	33	2,93
Zamansal Yakınlık İlkesi	Görseller ve anlatım eş zamanlı olarak verilmiştir.	33	100	-	-	-	-	-	-	33	4
Bölümleme İlkesi	Konuların tamamı küçük parçalara bölünerek verilmiştir.	33	100	-	-	-	-	-	-	33	4
Bilişsel Yükten Kaçınma	Sunulan bilgilerin hiçbiri, aynı anda hem yazılı hem de sözlü olarak verilmemiştir.	7	21,21	10	30,30	13	39,39	3	9,09	33	2,63
	İçeriğin tümünde anlatımı yazılı olarak görme seçeneği sunulmuştur.	-	-	-	-	-	-	33	100	33	1
İşaretleme İlkesi	Önemli noktalara çeşitli işaretlerle veya yazı stilini (renk, boyut, altı çizgili vb.) değiştirerek vurgu yapılmıştır. Böylelikle önemli yerler işaretlenmiş, öğrenenlere nelere dikkat etmeleri gerektiği gösterilmiştir.	23	69,69	4	12,12	4	12,12	2	6,06	33	3,45
Tutarlı İçerik İlkesi	İlginç fakat konu ile doğrudan ilgisi olmayan bilgiler (görsel, hikâye, grafik, video vb.) kullanılmamıştır.	23	69,69	7	21,21	-	-	3	9,09	33	3,51
	Cümleler, kısa açık ve anlaşılırdır.	31	93,93	2	6,06	-	-	-	-	33	3,93
	İlgisiz arka plan müziği ve gereksiz sesler kullanılmamıştır.	17	51,51	8	24,24	2	6,06	6	18,18	33	3,09

Ön- Bilgilendirme İlkesi	Derslere geçmeden ekrandaki düğmelerin ne işe yaradığını anlatan bir açıklama verilmiş. Öğrenen bu açıklamaya her ekrandan istediği anda ulaşabilmektedir.	-	-	-	-	-	-	-	33	100	33	1
	Derslere geçmeden konuyla ilgili temel kavramlar ve konunun temel özelliklerine dair bir açıklama verilmiştir. Öğrenen bu açıklamaya her ekrandan istediği anda ulaşabilmektedir.	-	-	-	-	-	-	-	33	100	33	1
Bireysel Farklılıklar İlkesi	Kontrol öğrenene bırakılmıştır.	33	100	-	-	-	-	-	-	-	33	4
	Tekrar dinleme seçeneği sunulmuştur.	33	100	-	-	-	-	-	-	-	33	4
	Zaman kısıtlaması konmamıştır.	33	100	-	-	-	-	-	-	-	33	4
Bireyselleştirme İlkesi	İletişim tonu olarak birinci tekil, birinci çoğul veya ikinci tekil şahıs seçilmiştir.	9	27,27	10	30,30	5	15,15	9	27,27	33	2,57	

Tablo 7'e göre EBA'daki 7. sınıf Türkçe dersi videoları çoklu ortam tasarım ilkelerine göre incelendiğinde;

Görseller ve anlatım eş zamanlı olarak verilmiştir; konuların tamamı küçük parçalara bölünerek verilmiştir; kontrol öğrenene bırakılmıştır; tekrar dinleme seçeneği sunulmuştur ve zaman kısıtlaması konmamıştır maddelerinden 33 videonun tamamının 4 tam puan aldıkları görülmektedir. Bu nedenle söz konusu videoların ortalama puanları 4,00 olarak hesaplanmıştır.

Bunların dışındaki maddelere bakıldığında, EBA'da yer alan videoların, *ekranların tümünde hizalamalar düzgün yapılmıştır* maddesinden 3,96; *cümleler, kısa açık ve anlaşılırdır* maddesinden 3,93; *karmaşık görseller kullanılmamıştır*, maddesinden 3,90; *görsellere ait açıklamalar görsellerin üzerinde, vurgu yapılmak istenen yerde kısa, açık ve net olarak belirtilmiştir* maddesinden 3,66; *ekranda konuyla ilgisi olmayan gereksiz süslemeler kullanılmamıştır* maddesinden 3,57; *ilginç fakat konu ile doğrudan ilgisi olmayan bilgiler*

(görsel, hikâye, grafik, video vb.) kullanılmamıştır maddesinden 3,51; önemli noktalara çeşitli işaretlerle veya yazı stilini (renk, boyut, altı çizgili vb.) değiştirerek vurgu yapılmıştır. Böylelikle önemli yerler işaretlenmiş, öğrenenlere nelere dikkat etmeleri gerektiği gösterilmiştir maddesinden 3,45; içeriğin tamamı görsellerle desteklenmiştir maddesinden 3,30; kavramlar arası ilişkiler ve süreçler animasyonlar ile açıklanmıştır maddesinden 3,24; ilgisiz arka plan müziği ve gereksiz sesler kullanılmamıştır maddesinden 3,09; görseller (animasyon, grafik, tablo, çizim, fotoğraf), ekrandaki yazılı metinler yerine sesli anlatımlar ile açıklanmıştır maddesinden 2,93; sunulan bilgilerin hiçbiri, aynı anda hem yazılı hem de sözlü olarak verilmemiştir maddesinden 2,63; iletişim tonu olarak birinci tekil, birinci çoğul veya ikinci tekil şahıs seçilmiştir maddesinden 2,57 ortalama puan aldıkları görülmektedir.

Tabloya göre; incelenen 33 videonun tamamının, yönlendirme yapılırken görsellerden yararlanılmış ve her ekranda yönlendirme bilgisi verilmiştir; içeriğin tümünde anlatımı yazılı olarak görme seçeneği sunulmuştur; derslere geçmeden ekrandaki düğmelerin ne işe yaradığını anlatan bir açıklama verilmiş, öğrenen bu açıklamaya her ekrandan istediği anda ulaşabilmektedir ve derslere geçmeden konuyla ilgili temel kavramlar ve konunun temel özelliklerine dair bir açıklama verilmiştir öğrenen bu açıklamaya her ekrandan istediği anda ulaşabilmektedir maddelerinden ise 1 puan aldıkları ve ortalama puanlarının 1 olarak hesaplandığı görülmektedir.

Beşinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Çalışmanın beşinci alt amacı EBA dersler platformunda yer alan 8. sınıf Türkçe dersi videolarının çoklu ortam tasarım ilkelerine uygunluğu ile ilgilidir.

EBA ders platformunda yer alan videolar incelendiğinde 8. sınıf videolarından 17'sinin 7. sınıftaki videolarla aynı olduğu görülmüştür. Ortak olan videolar çıkarıldıktan sonra platformda yer alan 8. sınıf Türkçe dersi videoları (16 tane) çoklu ortam tasarım ilkelerine göre ayrı ayrı incelenmiş, elde edilen bulgular Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8. EBA'da Yer Alan 8. Sınıf Türkçe Dersi Videolarının Çoklu Ortam Tasarım İlkelerine Uygunluğu

İlkeler	Maddeler	4		3		2		1		Toplam	Ortalama
		N	%	N	%	N	%	N	%		
Çoklu Ortam Kullanımı İlkesi	İçeriğin tamamı görsellerle desteklenmiştir.	10	62,5	3	18,75	2	12,5	1	6,25	16	3,37
	Ekranda konuyla ilgisi olmayan süslemeler kullanılmamıştır.	14	87,5	1	6,25	-	-	1	6,25	16	3,75
	Karmaşık görseller kullanılmamıştır.	15	93,75	1	6,25	-	-	-	-	16	3,93
	Yönlendirme yapılırken görsellerden yararlanılmış ve her ekranda yönlendirme bilgisi verilmiştir.	-	-	-	-	-	-	16	100	16	1
	Kavramlar arası ilişkiler ve süreçler animasyonlar ile açıklanmıştır.	10	62,5	-	-	5	31,25	1	6,25	16	3,18
Görsel Yakınlaşma İlkesi	Görsellere ait açıklamalar görsellerin üzerinde, vurgu	13	81,25	-	-	2	12,5	1	6,25	16	3,56

	yapılmak istenen yerde kısa, açık ve net olarak belirtilmiştir.											
	Ekranların tümünde hizalamalar düzgün yapılmıştır.	16	100	-	-	-	-	-	-	16	4	
Biyem İlkesi	Görseller (animasyon, grafik, tablo, çizim, fotoğraf), ekrandaki yazılı metinler yerine sesli anlatımlar ile açıklanmıştır.	10	62,5	4	25	1	6,25	1	6,25	16	3,43	
Zamansal Yakınlık İlkesi	Görseller ve anlatım eş zamanlı olarak verilmiştir.	16	100	-	-	-	-	-	-	16	4	
Bölümleme İlkesi	Konuların tamamı küçük parçalara bölünerek verilmiştir.	16	100	-	-	-	-	-	-	16	4	
Bilişsel Yükten Kaçınma	Sunulan bilgilerin hiçbiri, aynı anda hem yazılı hem de sözlü olarak verilmemiştir.	3	18,75	8	50	4	25	1	6,25	16	2,81	
	İçeriğin tümünde anlatımı yazılı olarak görme seçeneği sunulmuştur.	-	-	-	-	-	-	16	100	16	1	
İşaretleme İlkesi	Önemli noktalara çeşitli işaretlerle veya yazı stilini (renk, boyut, altı çizgili vb.) değiştirerek vurgu yapılmıştır. Böylelikle önemli yerler işaretlenmiş, öğrenenlere nelere dikkat etmeleri gerektiği gösterilmiştir.	8	50	5	31,25	3	18,75	-	-	16	3,31	
Tutarlı İçerik İlkesi	İlginç fakat konu ile doğrudan ilgisi olmayan bilgiler (görsel, hikâye, grafik, video vb.) kullanılmamıştır.	11	68,75	3	18,75	1	6,25	1	6,25	16	3,5	
	Cümleler, kısa açık ve anlaşılırdır.	13	81,25	3	18,75	-	-	-	-	16	3,81	
	İlgisiz arka plan müziği ve gereksiz sesler kullanılmamıştır.	16	100	-	-	-	-	-	-	16	4	
Ön-Bilgilendirme İlkesi	Derslere geçmeden ekrandaki düğmelerin ne işe yaradığını anlatan bir açıklama verilmiş. Öğrenen bu açıklamaya	-	-	-	-	-	-	16	100	16	1	

	her ekrandan istediği anda ulaşabilmektedir.										
	Derslere geçmeden konuyla ilgili temel kavramlar ve konunun temel özelliklerine dair bir açıklama verilmiştir. Öğrenen bu açıklamaya her ekrandan istediği anda ulaşabilmektedir.	-	-	-	-	-	-	16	100	16	1
Bireysel Farklılıklar İlkesi	Kontrol öğrenene bırakılmıştır.	16	100	-	-	-	-	-	-	16	4
	Tekrar dinleme seçeneği sunulmuştur.	16	100	-	-	-	-	-	-	16	4
	Zaman kısıtlaması konmamıştır.	16	100	-	-	-	-	-	-	16	4
Bireyselleştirme İlkesi	İletişim tonu olarak birinci tekil, birinci çoğul veya ikinci tekil şahıs seçilmiştir.	2	12,5	8	50	5	31,25	1	6,25	16	2,68

Tablo 8'e göre EBA'daki 8. sınıf Türkçe dersi videoları çoklu ortam tasarım ilkelerine göre incelendiğinde;

Ekranların tümünde hizalamalar düzgün yapılmıştır; görseller ve anlatım eş zamanlı olarak verilmiştir; konuların tamamı küçük parçalara bölünerek verilmiştir; ilgisiz arka plan müziği ve gereksiz sesler kullanılmamıştır; kontrol öğrenene bırakılmıştır; tekrar dinleme seçeneği sunulmuştur ve zaman kısıtlaması konmamıştır maddelerinden 16 videonun tamamının 4 tam puan aldıkları görülmektedir. Bu nedenle söz konusu videoların ortalama puanları 4,00 olarak hesaplanmıştır.

Bunların dışındaki maddelere bakıldığında, EBA'da yer alan videoların, *karmaşık görseller kullanılmamıştır* maddesinden 3,93; *cümleler, kısa, açık ve anlaşılırdır* maddesinden 3,81; *ekranda konuyla ilgisi olmayan gereksiz süslemeler kullanılmamıştır* maddesinden 3,75; *görsellere ait açıklamalar görsellerin üzerinde, vurgu yapılmak istenen yerde kısa, açık ve net olarak belirtilmiştir* maddesinden 3,56; *ilginç fakat konu ile doğrudan ilgisi olmayan bilgiler (görsel, hikâye, grafik, video vb.) kullanılmamıştır* maddesinden 3,5; *görseller (animasyon, grafik, tablo, çizim, fotoğraf), ekrandaki yazılı metinler yerine sesli anlatımlar ile açıklanmıştır* maddesinden 3,43; *içeriğin tamamı görsellerle desteklenmiştir* maddesinden 3,37; *önemli noktalara çeşitli işaretlerle veya yazı stilini (renk, boyut, altı çizgili vb.) değiştirerek vurgu yapılmıştır. Böylelikle önemli yerler işaretlenmiş, öğrenenlere nelere dikkat etmeleri gerektiği gösterilmiştir* maddesinden 3,31; *kavramlar arası ilişkiler ve süreçler animasyonlar ile açıklanmıştır* maddesinden 3,18; *sunulan bilgilerin hiçbiri, aynı anda hem yazılı hem de sözlü olarak verilmemiştir* maddesinden 2,81; *iletişim tonu olarak birinci tekil, birinci çoğul veya ikinci tekil şahıs seçilmiştir* maddesinden 2,68 ortalama puan aldıkları görülmektedir.

Tabloya göre; incelenen 16 videonun tamamının, *yönlendirme yapılırken görsellerden yararlanılmış ve her ekranda yönlendirme bilgisi verilmiştir; içeriğin tümünde anlatımı yazılı olarak görme seçeneği sunulmuştur; derslere geçmeden ekrandaki düğmelerin ne işe yaradığını anlatan bir açıklama verilmiş öğrenen bu açıklamaya her ekrandan istediği anda ulaşabilmektedir ve derslere geçmeden konuyla ilgili temel kavramlar ve konunun temel özelliklerine dair bir açıklama verilmiştir öğrenen bu açıklamaya her ekrandan istediği anda ulaşabilmektedir* maddelerinden ise 1 puan aldıkları ve ortalama puanlarının 1 olarak hesaplandığı görülmektedir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bulgular incelendiğinde 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe dersi videolarının tamamen uyumlu (Puan ortalaması 3,26-4,00) veya uyumlu (Puan ortalaması 2,51-3,25) olduğu maddeler aymıdır.

Çoklu ortam kullanımı ilkesinde yer alan maddeler incelendiğinde; bütün sınıf düzeylerinde videoların tamamı *içeriğin tamamı görsellerle desteklenmiştir; ekranda konuyla ilgisi olmayan gereksiz süslemeler kullanılmamıştır; karmaşık görseller kullanılmamıştır. Görsellerin tümü sade ve anlaşılırdı* maddeleriyle tamamen uyumludur. 5 ve 6. sınıf videolarının tamamı *kavramlar arası ilişkiler ve süreçler animasyonlar ile açıklanmıştır* maddesiyle tamamen uyumludur. Bu durumun öğrencilerin öğrenme ortamlarını zenginleştirdiği ve yaratıcılıklarının artmasını sağladığı düşünülmektedir. 7 ve 8. sınıf videolarından *noktalama işaretleri konu anlatımında, kavramlar arası ilişkiler ve süreçler, durağan görseller ve yazılı anlatımla açıklanmıştır.*

Görsel yakınlık ilkesinin bulguları incelendiğinde; tüm sınıf düzeylerinde videolar *görsellere ait açıklamalar görsellerin üzerinde, vurgu yapılmak istenen yerde kısa, açık ve net olarak belirtilmiştir* maddesiyle tamamen uyumludur. 5 ve 8. sınıf düzeyindeki videoların tamamında *ekranların tümünde hizalamalar düzgün yapılmıştır* maddesine tamamen uyulmuştur. Bu durumda videoların estetik değer kazanacağı ve içeriğinin daha kolay okunacağından konunun öğretilmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Biçem ilkesinin bulguları incelendiğinde 5, 6 ve 7. sınıf düzeyinde videolar *görseller (animasyon, grafik, tablo, çizim fotoğraf), ekrandaki yazılı metinler yerine sesli anlatımlar ile açıklanmıştır* maddesiyle uyumludur. Özellikle 7. sınıf videolarından “Noktalama işaretleri” konu anlatım videosunda görsellerin tümü sadece ekrandaki yazılı metinlerle açıklanmıştır.

Zamansal yakınlık ilkesinin bulguları incelendiğinde 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe dersi videolarının tamamı *görseller ve anlatım eş zamanlı olarak verilmiştir* maddesiyle tamamen uyumludur. Bu durumun öğrencilerin konuyu daha iyi kavramalarını ve anlatılanlar arasında bağlantı kurmalarını kolaylaştıracağı düşünülmektedir.

Bölümleme ilkesinin bulguları incelendiğinde 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe dersi videolarının tamamı *konuların tamamı küçük parçalara bölünerek verilmiştir* maddesi ile tamamen uyumludur. Videolarda konular tek bir videoda verilmek yerine farklı videolara bölünerek verilmiştir. Bu durumun öğrencilerin zihinlerinde bilişsel yük oluşumunu engelleyeceği düşünülmektedir. Öğretim basitten karmaşığa ilkesine uyularak gerçekleştirilmiştir.

Bilişsel yükten kaçınma ilkesinin bulguları incelendiğinde 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe dersi konu anlatım videolarının tamamı *sunulan bilgilerin hiçbiri, aynı anda hem yazılı hem de sözlü olarak verilmemiştir* maddesi ile uyumludur.

İşaretleme ilkesinin bulguları incelendiğinde 7 ve 8. sınıf videoları *önemli noktalara çeşitli işaretlerle veya yazı stilini (renk, boyut, altı çizgili vb.) değiştirerek vurgu yapılmıştır. Böylelikle önemli yerler işaretlenmiş, öğrenenlere nelere dikkat etmeleri gerektiği gösterilmiştir* maddesi ile tamamen uyumlu, 5 ve 6. sınıf videoları ise uyumludur.

Tutarlı içerik ilkesinin bulguları incelendiğinde 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe dersi videolarının tamamı *ilginç fakat konu ile doğrudan ilgisi olmayan bilgiler (görsel, hikâye, grafik, video vb.) kullanılmamıştır, cümleler, kısa, açık ve anlaşılabilir ve ilgisiz arka plan müziği ve gereksiz sesler kullanılmamıştır* maddeleri ile tamamen uyumludur.

Bireysel farklılıklar ilkesinin bulguları incelendiğinde 5, 6, 7 ve 8. sınıf videolarının tamamında *kontrol öğrenene bırakılmış, tekrar dinleme seçeneği sunulmuş ve videolarda zaman kısıtlaması konmamıştır* maddelerine tamamen uyulmuştur. Bu durum öğrencinin derse ara verdiği durumlarda videoları durdurup sonrasında istediği zaman derse devam edebilmesini ve istediği zaman diliminde öğretim yapmasını sağlamış, öğrenmeyi öğrencinin kontrolüne bırakmıştır. Ayrıca anlaşılmayan konuların öğrenilmesinde büyük fayda sağlayan bu yöntemle öğrenci istediği kadar ve istediği zaman konuyu tekrar edebileceğinden öğrenmede kalıcılık sağlanacağı düşünülmektedir.

Bireyselleştirme ilkesinin bulguları incelendiğinde 5 ve 6. sınıf düzeyinde *iletişim tonu olarak birinci tekil, birinci çoğul veya ikinci tekil şahıs seçilmiştir* maddesine tamamen uyulurken 7 ve 8. sınıf düzeyinde bazı videolarda bu madde dikkate alınmamıştır.

Bulgular incelendiğinde 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe dersi videolarının zayıf uyumlu (Puan ortalaması 1,00-1,75) olduğu maddeler aynıdır.

Çoklu ortam ilkesinin bulguları incelendiğinde 5, 6, 7 ve 8. sınıf düzeylerinde *yönlendirme yapılırken görsellerden yararlanılmış ve her ekranda yönlendirme bilgisi verilmiştir* maddesine uyulmamıştır. Videoların tamamında yönlendirme dikkate alınmamıştır. Bu durumun öğrencilerin videolar arası geçişte zorluk yaşamasına sebep olacağı düşünülmektedir.

Bilişsel yükten kaçınma ilkesinin bulguları incelendiğinde bütün sınıf düzeylerindeki videolarda *içeriğin tümünde öğrenene istediği zaman anlatımı yazılı olarak görme seçeneği sunulmuştur* maddesine uyulmamıştır. Bütün videolarda öğrenene istediği zaman anlatımı yazılı olarak görme seçeneği hiç sunulmamıştır. Bu durumun öğrenci sesli bir ortamda bulunduğu videonun sesini tam olarak açamayacağından derse etkin katılım sağlayamamasına ve işitme engelli bireyler için içeriğin yazılı olarak sunulmaması öğretimin gerçekleştirilememesine sebep olacağı düşünülmektedir.

Ön bilgilendirme ilkesinin bulguları incelendiğinde bütün sınıf düzeylerinde kullanılan videolarda *derslere geçmeden ekrandaki düğmelerin ne işe yaradığını anlatan bir açıklama verilmiş. Öğrenen bu açıklamaya her ekrandan istediği anda ulaşabilmektedir ve derslere geçmeden konuyla ilgili temel kavramlar ve konunun temel özelliklerine dair bir açıklama verilmiştir. Öğrenen bu açıklamaya her ekrandan istediği anda ulaşabilmektedir* maddelerine uyulmamıştır. Videolarda ders anlatımına geçilmeden ekrandaki düğmelerin tanıtımı

yapılmamış, konuyla ilgili temel kavramlar ve konunun özelliklerine dair açıklama verilmemiştir. Bu durumun yeni kullanıcıların sistemi öğrenmede zorluk yaşamasına, öğrencinin temel kavramları bilmeden dersi dinlemesi dersi tam anlamıyla öğrenememesine sebep olacağı düşünülmektedir.

EBA'da yer alan 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe dersine ait videolar beceri alanlarına göre incelendiğinde sistemde en çok okuma becerisi videolarının (112 video), sonrasında yazma becerisi videolarının (17 video) daha sonra dinleme/izleme becerisi videolarının (6 video) ve en son konuşma becerisi videolarının (4 video) yer aldığı belirlenmiştir.

Araştırmada EBA Türkçe dersi konu anlatım videolarından en az konuşma becerisine ait videolara yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan araştırmalarda bu araştırmanın sonucuyla benzer olarak Türkçe derslerinde dil becerilerinden konuşma becerisinin ihmal edildiği tespit edilmiştir (Doğan, 2009; Dülger, 2011; Temizkan, 2009; Temizyürek, 2007; Uçgun, 2007; Üner, 2010). Bulgulardan hareketle videolarda dinleme/izleme becerisinin de ihmal edildiği sonucuna varılabilir. Oysa bu beceri de okuma ve yazma becerileri kadar önemlidir. Dil becerilerindeki gelişim bir bütün olarak sağlanmalı bir beceri geliştirilip ötekiler göz ardı edilmemelidir. Bulut (2012, s. 4) çalışmasında bu durumun ne kadar önemli olduğunu “iletişimsel beceriler arasındaki ilişkiler, her becerinin birbirini var kılma amacına yöneliktir. Bireyin, anadiliyle doğru, açık ve etkili bir iletişim gerçekleştirmesi bu dört becerinin bütünsellik içinde gelişmesine bağlıdır” ifadeleriyle dile getirmektedir.

EBA'da Türkçe dersi videolarının incelenmesi üzerine yapılan çalışmaların birçoğunda dinleme/izleme ve konuşma becerilerinin ihmal edildiği sonucuna ulaşıldığı görülmektedir (Akkaya ve Demir, 2021; Ateş, Çerçi ve Derman, 2015; Çakır, 2015; Dedebali, 2014; Dilekçi, 2021; Göçer ve Çaylı, 2019; İskender, 2016; Tanrıkulu, 2017; Yürektürk ve Coşkun, 2020). Dedebali (2014) *Çoklu Ortam Uygulamalarının Altıncı Sınıf Dinleme Becerisinin Gelişimine Etkisi* isimli çalışmasında, çoklu ortam uygulamalarının kullanıldığı derslerde öğrencilerin dinleme etkinliklerini daha iyi kavradığı, dinleme becerisine yönelik tutumlarını olumlu yönde arttırdığı ve dinleme etkinliklerinin çoklu ortam sayesinde keyifli hâle geldiğini belirtmiştir. Araştırmacıya göre “öğrencilerin ders kitabındaki dinleme metinlerine bağlı işlenen mevcut programın öngördüğü yöntemlere karşın görsel ve işitsel kaynakların kullanıldığı çoklu ortam uygulamalarını benimsedikleri görülmektedir” (Dedebali, 2014, s. 173). Dilekçi (2021, s. 14), Türkçe eğitimi açısından Eğitim Bilişim Ağı'nı incelediği çalışmasında, “dil becerileri özelinde EBA'nın içerikleri değerlendirildiğinde öğretmenlerin yarısından fazlası dil becerilerinin gelişimi için yeterli kadar içeriğin bulunmadığını düşünmektedir” ifadeleriyle çalışmaya katılan öğretmenlerin çoğunun EBA'nın dil becerisi geliştirmede yetersiz olduğu kanaatine sahip olduğunu aktarmıştır. Tanrıkulu'nun (2017) *EBA'nın Türkçe Dersi Öğrenme Alanlarını Karşılama Yeterliliğine Yönelik Öğretmen Görüşleri* isimli çalışmasında öğretmenlere Türkçe dersi öğrenme alanlarının yeterli olup olmadığı sorulmuş ve araştırma sonucunda “EBA içeriklerinin öğrenme alanlarını karşılamada yetersiz olduğu; konuşma, dinleme, okuma, yazma ve dil bilgisi alanlarının her birine yönelik hazırlanan içeriklerin istenilen düzeyde olmadığı; dinleme ve yazma alanlarına yönelik içeriklerin diğerlerine oranla daha yetersiz olduğu” (s. 395) tespit edilmiştir. Akkaya ve Demir (2021) EBA'da yer alan ders içeriklerinin Türkçe Öğretim Programı'ndaki kazanımlara uygunluğunu incelemişlerdir. Çalışmanın sonucunda okuma alanına ait içeriklerin yeterli olduğu, yazma alanına ait içeriklerin ise nicelik olarak dinleme ve konuşma alanından fazla olduğu ancak öğrencinin yazma becerisini yeterli ölçüde geliştiremeyeceğini belirtmişlerdir. Araştırmacılar çalışmada dinleme ve konuşma becerisine ait içeriklerin ise oldukça az sayıda olduğunu ve bu içeriklerin kazanımları gerçekleştirmede

yetersiz kalacağını vurgulamışlardır. Yürektürk ve Coşkun (2020, s. 986) *Türkçe öğretmenlerinin derslerinde teknolojiyi kullanma durumlarını ve teknoloji destekli Türkçe öğretiminin etkililiğine dair görüşlerini belirlemek* amacıyla yaptıkları çalışmada öğretmenler teknoloji kullanımının en çok dinleme ve konuşma becerilerinde etkili olduğunu belirtmişlerdir. Araştırmacıların belirttiğine göre görüş bildiren öğretmenlerin çoğu “teknolojinin en çok dinleme becerisi üzerinde olumlu etki sağladığını, teknoloji kullanımının Türkçeyi doğru ve etkili kullanmaya katkı sağladığını ve bu yönüyle konuşma becerisi üzerinde etkili olduğunu” belirtmişlerdir (Yürektürk ve Coşkun, 2020, s. 996). Ancak bu çalışmada görüldüğü üzere dinleme/izleme ve konuşma becerileri EBA’da Türkçe dersi konu anlatım videolarında en az yer verilen beceriler olmuştur. İskender (2016), Eğitim Bilişim Ağı’ndaki 7. sınıf Türkçe ders içerikleriyle öğretim programının uyumunu incelediği çalışmasında EBA’da yer alan ders videolarının niceliksel olarak yetersiz olduğunu belirtmiş ancak bu yetersizliğin EBA’nın eksikliklerinin sadece bir kısmını oluşturduğunu ifade etmiştir.

EBA Türkçe dersi videoları incelendiğinde 8. sınıf videolarından (33 video) 17’si 7. sınıfta da kullanılmıştır. Bu durum, öğrencilerin bilişsel farklılıklarının dikkate alınmadığını göstermektedir. Ateş, Çerçi ve Derman (2015), EBA’da yer alan Türkçe dersi videolarını inceledikleri çalışmalarında Türkçe Öğretim Programı’ndaki kazanımların sınıf seviyelerine dağılımının doğru bir şekilde yansıtılmadığı, 8. sınıfta işlenmesi gereken kazanımın 7. sınıfta verildiği sonucuna ulaşmışlardır. Çalışmaya göre videolar, sınıf düzeyine uygun değildir. 7 ve 8. sınıf düzeylerinde aynı videolara yer verilmesi öğrencilerin öğrenme stillerinin ve bireysel farklılıklarının dikkate alınmadığını göstermektedir.

Öneriler

- İçeriğin yazılı olarak sunulmaması nedeniyle EBA’da yer alan Türkçe dersi videolarından işitme engelli bireylerin ve kalabalık ortamlarda videoları izlemek zorunda kalan öğrencilerin tam olarak faydalanamayacağı düşünülmektedir. Bunun da söz konusu öğrenciler için öğretimin yeterli düzeyde gerçekleştirilememesine sebep olduğu/olacağı açıktır. Çözüm olarak videolar işitme engellilerin kullanabilmesi açısından işaret diliyle de verilmeli veya ekranı alt yazılı olarak okuyabilme seçeneği sunulmalıdır.
- EBA’ya ilk defa giren ve sistemi tam olarak bilmeyen öğrenciler ekrandaki düğmelerin ve sekmelerin görevlerinin ne olduğunu bilememektedir. Bu sebeple videolarda konu anlatımına geçilmeden ekrandaki düğmelerin tanıtımını yapan açıklamalara yer verilmelidir.
- EBA Türkçe dersi konu anlatım videolarında konunun temel kavramı videonun başında verilmemekte, konuyu hiç bilmeyen öğrenciler dersi dinlerken temel kavramı ayırt etmeye çalışmakta bu durum öğrencide bilişsel yük oluşumuna sebep olmaktadır. Buna çözüm olarak videolarda asıl konuya geçmeden önce temel kavramların açıklaması yapılmalı ve öğrenci bu açıklamaya istediği ekrandan ulaşabilmelidir.
- EBA Türkçe dersi videolarında okuma, konuşma, yazma ve dinleme becerilerine ait videolar niceliksel olarak eşit şekilde yer almalı; dinleme ve konuşma becerisi göz ardı edilmemelidir.
- EBA Türkçe dersi videoları hazırlanırken her sınıf seviyesi için ayrı konu anlatım videoları hazırlanmalı, aynı konular farklı sınıf seviyelerinde olduğu takdirde öğrencilerin zihinsel gelişimi dikkate alınarak öğrencilere uygun video hazırlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akkaya, N., & Demir, T. (2021). EBA'da (Eğitim Bilişim Ağı) yer alan Türkçe dersi içeriklerinin Türkçe öğrenme alanlarıyla uyumunun istatistikî açıdan incelenmesi. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 9(1), 180-197.
- Akkoyunlu, B., & Yılmaz, M. (2005). Türetimci çoklu ortam öğrenme kuramı. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 28, 9-18.
- Aktay, S., & Keskin, T. (2016). Eğitim Bilişim Ağı (EBA) incelemesi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 2(3), 27-44.
- Atalay, M. (2019). *Ortaokullarda Eğitim Bilişim Ağı'nın (EBA) incelenmesi* (Tez No: 563258) [Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Tezleri.
- Ateş, M., Çerçi, A., & Derman, S. (2015). Eğitim Bilişim Ağı'nda yer alan Türkçe dersi videoları üzerine bir inceleme. *Sakarya University Journal of Education*, 5(3), 105-117.
- Aztekin B. (2020). *Öğretmenlerin Eğitim Bilişim Ağı (EBA)'na yönelik farkındalık düzeyleri ve tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Tez No: 630804) [Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Tezleri.
- Bulut, K. (2012). *2006 Türkçe dersi (6, 7, 8. sınıflar) öğretim programında yer alan yazma kazanımlarının yaratıcı yazmaya uygunluğu* (Tez No: 313432) [Yüksek Lisans Tezi, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Tezleri.
- Bulut, R. (2018). *Çoklu ortama dayalı sosyal bilgiler öğretiminin motivasyon, akademik başarı ve tutuma etkisi* (Tez No: 522697) [Doktora Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Tezleri.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi Yayınları.
- Can, E., & Topçuoğlu Ünal, F. (2018). Eğitim Bilişim Ağı kullanımının (EBA) ortaokul öğrencilerinin Türkçe dersine yönelik tutumlarına etkisi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Türk Dünyası Uygulama ve Araştırma Merkezi (ESTÜDAM) Eğitim Dergisi*, 3(1), 61-68.
- Cansız Aktaş, M. (2014). Nitel veri toplama araçları. Mustafa Metin (Ed.), *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* içinde (s. 337-371). Pegem Akademi Yayınları.
- Ceylan, S., Çetin, S. N., Tozanlı, Y., & İşler, M. (2024). Ortaokul öğrencilerinin EBA portalı kullanımına dair yönelimleri: 2018-2023 YÖKTEZ veritabanında yayınlanan tezlerin içerik analizi. *Ulusal Eğitim Dergisi*, 4(6), 1122-1131.
- Coşgun, V. (2018). *Bilişsel stilin çoklu ortam tasarımı ilkeleri ile etkileşiminin üniversite öğrencilerinin bilişsel yük, geri getirme, transfer ve göz hareketlerine etkileri* (Tez No: 490673) [Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Tezleri. Üniversitesi.
- Coşkunserçe, O., & İşçitürk, G. B. (2019). Eğitim Bilişim Ağı (EBA) platformu hakkında öğrencilerin farkındalığının artırılmasına yönelik bir durum çalışması. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(1), 260-276.
- Creswell, J. W. (2005). *Educational research: Planning, conducting and evaluating quantitative and qualitative and research*. Pearson Prentice Hall.
- Çakır R., & İnal M. (2021). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde çoklu ortam materyallerinin kullanımı. *Journal of Interdisciplinary Education: Theory and Practice*, 3(2), 87-112.
- Çakır, A. (2015). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde video kullanımının dinleme becerisine etkisi* (Tez No: 422187) [Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Tezleri.
- Çepni, S. (2012). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş*. Celepler Matbaacılık.
- Dedebali, N. C. (2014). *Çoklu ortam uygulamalarının 6. sınıf dinleme becerisinin gelişimine etkisi* (Tez No: 375796) [Doktora Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Tezleri.
- Demir, D., Özdiñç, F. & Ünal, E. (2018). Eğitim Bilişim Ağı (EBA) portalına katılımın incelenmesi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(2), 407-422.

- Dilekçi, A. (2021). Türkçe eğitimi açısından Eğitim Bilişim Ağı (EBA). *Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 25, 1-17.
- Dinler Esim, F. (2021). *Eğitim Bilişim Ağı'ndaki (EBA) ortaokul matematik içeriklerine yönelik hazırlanan videoların çoklu ortam tasarım ilkelerine göre incelenmesi* (Tez No: 695883) [Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Tezleri.
- Doğan, Y. (2009). Konuşma becerisinin geliştirilmesine yönelik etkinlik önerileri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(1), 185-204.
- Dülger, M. (2011). *Konuşma becerisinin ilköğretim öğrencilerine öğretimi üzerine bir inceleme* (Tez No: 296483) [Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Tezleri.
- Erensayın E., & Güler Ç. (2017). EBA platformundaki ders materyallerinin eğitsel yazılım değerlendirme ölçütlerine göre değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 657-678.
- Göçer, A., & Çaylı, C. (2019). Ortaokul Türkçe öğretmenlerinin dinleme becerisinin gelişimine yönelik olarak EBA (Eğitim Bilişim Ağı) paylaşımları üzerine görüşleri. *Trakya Eğitim Dergisi*, 9(3), 456-476.
- Güneş, F. (2020). *Kitlesel açık çevrimiçi ders platformlarında yayınlanan siber güvenlik içeriklerinin çoklu ortam tasarım ilkeleri açısından incelenmesi* (Tez No: 659129) [Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Tezleri.
- İnce, V. (2018). *Eğitim Bilişim Ağı'nda (EBA) yer alan soruların Türkçe öğretim programıyla karşılaştırılması* (Tez No: 488910) [Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Tezleri.
- İskender, H. (2016). Eğitim Bilişim Ağı'nda bulunan 7. sınıf Türkçe dersi videolarının ilköğretim Türkçe dersi (6, 7, 8. sınıflar) öğretim programıyla uyumu. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(24), 1042-1068.
- İşbulan, O., Arslan, E., Alkaya Karagöl, E., & Selvi, G. (2020). Eğitim Bilişim Ağı'nda (EBA) yer alan çoklu ortam uygulamalarının çoklu ortam öğrenme ilkeleri açısından değerlendirilmesi, *Pesa Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(2), 182-196.
- İzmirli, S. (2012). *Öğrenen ve sistem hızında ilerleyen farklı çoklu ortam sunum türlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Tez No: 315449) [Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Tezleri.
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayınları.
- Kurtdede Fidan, N. (2008). İlköğretimde araç gereç kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri. *Kuramsal Eğitimbilim*, 1(1), 48-61.
- Kuzu, A. (2011). Çoklu ortam uygulamalarının kuramsal temelleri. Ö. Özgür Dursun & H. Ferhan Odabaşı (Ed.). *Çoklu ortam tasarımı* içinde (s. 1-35). Pegem Akademi Yayınları.
- Maden S., & Önal A. (2018) Elektronik Bilişim Ağı'ndaki ortaokul Türkçe dersi içeriklerinin kullanımı üzerine bir araştırma. *Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 101-121.
- Mayer, R. E. (2009). *Multimedia learning*. Cambridge University Press.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma - Desen ve uygulama için bir rehber*. S. Turan (Çev.). Nobel Akademi.
- Meşe, C. (2012). *Çoklu ortam kanal ilkesine ve sunum biçimlerine göre çözümlü örneklerle desteklenerek hazırlanmış yazılımların öğrencilerin akademik erişimi ve öğrenme deneyimine etkisi* (Tez No: 330180) [Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Tezleri.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (2019). *Genişletilmiş bir kaynak kitap nitel veri analizi*. S. Akbaba Altun & A. Ersoy (Çev. Ed.). Pegem Akademi Yayınları.
- Ozan, Ö. (2013). *Bağlantıcı mobil öğrenme ortamlarında yönlendirici destek* (Tez No: 322024) [Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Tezleri.
- Sarıkaya, B. (2017). Türkçe öğretiminde görsel okuma. *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(3), 780-796.

- Sarıkaya, B. (2019). Türkçe öğretmeni adaylarının dijital okuryazarlık durumlarının çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(62), 1098-1107.
- Şahin, Ç. (2015). Verilerin analizi. Remzi Y. Kıncal (Ed.), *Bilimsel araştırma yöntemleri içinde* (s. 183-220). Nobel Akademi.
- Tamtürk, H. (2019). *5. sınıf dinleme/izleme metinlerinin çoklu ortam tasarım ilkelerine göre incelenmesi* (Tez No: 619819) [Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Tezleri.
- Tanrıku, F. (2017). EBA'nın Türkçe dersi öğrenme alanlarını karşılama yeterliliğine yönelik öğretmen görüşleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(3), 395-416.
- Temizkan, M. (2009). Akran değerlendirmenin konuşma becerisinin geliştirilmesi üzerindeki etkisi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(12), 90-112.
- Temizyürek, F. (2007). İlköğretim ikinci kademedeki konuşma becerisinin geliştirilmesi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 40(2), 113-131.
- Tutar, M. (2015). *Eğitim bilişim ağı (EBA) sitesine yönelik olarak öğretmenlerin görüşlerinin değerlendirilmesi* (Tez No: 407703) [Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Tezleri.
- Türk Dil Kurumu (TDK). (2024). *Çoklu ortam*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Tüysüz C, Çümen V. (2016). EBA ders web sitesine ilişkin ortaokul öğrencilerinin görüşleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(3), 279-296.
- Uçgun, D. (2007). Konuşma eğitimini etkileyen faktörler. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(22), 59-67.
- Üner, Ş. (2010). *İlköğretim 7. sınıf Türkçe dersi çalışma kitaplarındaki etkinliklerin öğrenci seviyesine uygunluğunun ve uygulanabilirliğinin öğretmen görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi (Aksaray örneği)* (Tez No: 264324) [Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Tezleri.
- Yeşil, R. (2015). Nicel ve nitel araştırma yöntemleri. Remzi Y. Kıncal (Ed.), *Bilimsel araştırma yöntemleri içinde* (s. 51-80). Nobel Akademi.
- Yılmaz, M. (2012). *C# programlama dersinde, çoklu ortam tasarım ilkelerine göre hazırlanmış materyallerin moodle öğrenme yönetim sistemi üzerinden kullanılmasının yüksek öğrenim öğrencilerinin bilişsel yüklerine ve ders başarılarına etkisi* (Tez No: 344965) [Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Tezleri.
- Yünkül, E. (2014). *Çoklu ortam tasarım ilkelerine göre hazırlanan öğretim yazılımının başarı ve tutuma etkisi* (Tez No: 350966) [Doktora Tezi, Balıkesir Üniversitesi]. Yükseköğretim Kurulu Tezleri.
- Yürektürk, F. N., & Coşkun, H. (2020). Türkçe öğretmenlerinin teknoloji kullanımına ve teknoloji destekli Türkçe öğretiminin etkililiğine dair görüşleri. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 8(3), 986-1000.

EXTENDED ABSTRACT

Review of Turkish Course Videos in Education Informatics Network (EBA) According to Multimedia Design Principles

Recently, the increase in the use of technology in daily life has brought innovation in many areas. One of the systems that has been renewed with the development of technology is education. The use of technological systems and digital materials in education has caused a change in the ways of learning and teaching (Ceylan, Çetin, İşler, & Tozanlı, 2024).

The Education Informatics Network (EBA) system has been established regarding the provision and management of educational e-content. Thanks to this system, student and teacher interaction has increased and students have been made more comfortable in accessing information. The system has been enriched with many features. “Some of the features that enrich the EBA system are file uploading and providing digital space, organizing competitions, courses suitable for different levels, making announcements and the ability for users to share” (Aktay and Keskin, 2016, p. 28). EBA usage has increased thanks to providing equal opportunities to students in education and offering rich content. The increase in its usage by students has made it necessary to monitor the system. This platform will only be effective if it complies with multimedia design principles.

Multimedia is defined as “an environment that combines text, graphics, sound and animation elements on a computer, multimedia” (TDK, 2024). Mayer (2009) put forward some principles on how to make multimedia learning more effective and efficient and classified these principles (Akkoyunlu and Yılmaz, 2005). In his first study (2001), Mayer stated that there were seven of these principles, and in his later studies, he determined that there should actually be twelve of these principles (Dedebali, 2014). According to Mayer (2009), these principles are classified in three parts as “principles of reducing extraneous processes, managing basic processes and developing productive processes”. This classification is shown in the table below (Kuzu, 2011, p.11):

Principles for reducing extraneous processes	Principles for managing core processes	Principles for improving productive processes
Consistency	Segmentation	Multimedia
Attention grabbing	Pre-training	Personalization
Redundancy	Form	Sound
Spatial proximity		Image
Temporal proximity		

The purpose of this research is to examine and evaluate Turkish course videos prepared for 5th, 6th, 7th and 8th grades on the EBA course platform and determine whether they comply with multimedia design principles, which is one of the content preparation criteria.

Within the framework of this general purpose, the following sub-purposes were attempted to be achieved:

Located on the EBA platform;

1. To determine the distribution of Turkish course videos according to learning areas,

2. The compliance of 5th grade Turkish course videos with multimedia design principles,
3. The compliance of 6th grade Turkish course videos with multimedia design principles,
4. The compliance of 7th grade Turkish course videos with multimedia design principles,
5. The compliance of 8th grade Turkish course videos with multimedia design principles.

This research is a qualitative study that aims to examine EBA Turkish course videos according to multimedia design principles. The study was conducted according to one of the qualitative research designs, 'basic qualitative research'. 'Basic qualitative research' refers to qualitative studies that do not fall within the scope of one of the qualitative study types such as phenomenological, grounded (implicit) theory, narrative analysis, critical or ethnographic, etc., but are conducted with an interpretive approach. In basic qualitative research, data is collected through interviews, observations, or document analysis (Merriam, 2013).

The study material of this research consists of Turkish course videos prepared for 5th, 6th, 7th, and 8th grades on the Education Informatics Network (EBA). Accordingly, 37 prepared for the 5th grade Turkish course; A total of 139 videos, 36 prepared for the 6th grade Turkish course, 33 prepared for the 7th grade Turkish course, and 33 prepared for the 8th grade Turkish course, constitute the material of this study.

In this study, the Evaluation Table for Educational Multimedia Applications, which Ozan (2013) developed based on Mayer's (2009) multimedia design principles and used in his doctoral thesis, was used as the data collection tool. The necessary permissions were obtained from the researcher in order to use this data collection tool.

Ozan (2013) developed a data collection tool consisting of 22 items based on Mayer's (2009) 12 multimedia design principles. The researcher did not include sound and image principles in the measurement tool he developed. The reason for this was that Turkish sound processing techniques were not yet at a sufficient level for the sound principle and there was no clear approach for the image principle. Based on this, he included 11 principles and 22 criteria related to these principles in the data collection tool.

1. Multimedia usage (5 criteria),
2. Visual proximity (2 criteria),
3. Style (1 criterion),
4. Temporal proximity (1 criterion),
5. Segmentation (1 criterion),
6. Avoiding cognitive load (2 criteria),
7. Marking (1 criterion),
8. Consistent content (3 criteria),
9. Pre-information (2 criteria),
10. Individual differences (3 criteria)
11. Individualization principle (1 criterion)

The data collection tool was created in the form of a graded scoring key. The compliance of the videos with the specified criteria was scored between 1 and 4. 1 indicates poor, 2 indicates moderate, 3 indicates good, and 4 indicates very good compliance.

In this study, data was collected according to document review. In the study process, the purpose, sub-objectives and method of the study were determined first. Then, the scientific studies reached by scanning the literature were examined in detail and a theoretical framework was created regarding the concepts discussed in the study. Then, the Turkish lesson videos in EBA, which were determined as the material of the study, were reached. Data were obtained by examining the Turkish lesson videos in accordance with the purpose and sub-objectives of the study.

This study was analyzed using the descriptive analysis technique. A framework suitable for the descriptive analysis method was created in the study and themes were determined. The sub-objectives of the study were taken into consideration while determining the themes. Then, the Turkish lesson videos in the Education Informatics Network (EBA) and grouped according to class levels were examined according to the multimedia design principles. The data obtained as a result of this examination were processed according to the previously determined thematic framework.

The videos were watched again for each multimedia design principle and the videos were determined to be suitable for the criteria. Since the measurement tool used in the study was prepared in a four-point Likert type, the group width value was determined in such a way that 1 represents the lowest and 4 represents the highest score (Dinler Esim, 2021). In this case, the group width value was calculated as $\frac{3}{4} = 0.75$.

At the end of the study, it was determined that the items that were completely compatible, compatible and weakly compatible in the 5th, 6th, 7th and 8th grade Turkish course videos in EBA were the same. When the Turkish course videos were classified according to skill areas, the order was seen as; reading skill (112 videos), writing skill (17 videos), listening/watching skill (6 videos) and speaking skill (4 videos). In addition, it was concluded that 17 of the 8th grade videos (33 videos) were also used in the 7th grade, indicating that the cognitive differences of the students were not taken into account.

Journal of Education and New Approaches

Makale Bilgileri:	Eğitim Bilişim Ağı'ndaki (EBA) Türkçe Dersi Videolarının Çoklu Ortam Tasarım İlkelerine Göre İncelenmesi
Makale Türü:	Araştırma Makalesi
Geliş Tarihi:	07.11.2024
Kabul Tarihi:	05.12.2024
Yayın Tarihi:	30.12.2024
Sorumlu yazar	Kenan Bulut, kenanbulut80@yyu.edu.tr
Değerlendirme:	Çift Taraflı Kör Hakemlik
Etik Beyan:	* Bu çalışma Doç. Dr. Kenan Bulut danışmanlığında Mihriban Uyguç Temel tarafından yazılan ve 08.05.2023 tarihinde savunulan "Eğitim Bilişim Ağı'ndaki (EBA) Türkçe Dersi Videolarının Çoklu Ortam Tasarım İlkelerine Göre İncelenmesi" başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır. * Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.
Benzerlik Taraması:	Yapıldı / Turnitin
Etik Kurul Kararı:	Etik Kurul Kararından muaftır.
Katılımcı Rızası:	Katılımcılardan Onam Formu alınmıştır.
Mali Destek:	Çalışma için herhangi bir kurum ve projeden mali destek alınmamıştır.
Çıkar Çatışması:	Çalışmada kişiler ve kurumlar arası çıkar çatışması bulunmamaktadır.
Yazar Katkısı	Bütün yazarlar eşit katkıda bulunmuşlardır.
Telif Hakları & Lisans:	Dergi, dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptir ve çalışmalarını Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License altında yayımlanmaktadır.